

Перспективи цифровізації експертного забезпечення правосуддя в Україні

Борис Нурмагомедов

науковий співробітник, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <http://orcid.org/0009-0003-8607-9599>, e mail: nboris108@ukr.net

Ольга Черкашина

судовий експерт, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-1921-4611>, e mail: cherkasina1997@gmail.com

Аліна Андрус

судовий експерт, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-0634-6002>, e mail: gromova7111@gmail.com

У тезах здійснено комплексний аналіз сучасного стану та перспектив цифровізації експертного забезпечення правосуддя в Україні. Розглянуто роль судової експертизи в механізмі здійснення правосуддя, нормативно-правові та організаційні засади впровадження цифрових технологій у судово-експертну діяльність, а також основні проблеми їх практичного застосування. Особливу увагу приділено впливу цифрової трансформації на процес дослідження електронних доказів, формування та оцінювання висновків експертів, а також забезпечення інформаційної безпеки. Обґрунтовано необхідність удосконалення правового регулювання та розвитку професійних цифрових компетентностей експертів з урахуванням європейських стандартів.

Ключові слова: правосуддя; судова експертиза; експертне забезпечення; цифровізація; електронні докази; електронний суд; судово-експертна діяльність.

Prospects for the Digitization of Expert Support for Justice in Ukraine

Borys Nurmagomedov, Olha Cherkashyna, Alina Andrus

The abstract provides a comprehensive analysis of the current state and prospects of digitization of expert support for justice in Ukraine. It considers the role of forensic examination in the mechanism of justice, the regulatory and organizational foundations for the introduction of digital technologies in forensic activities, as well as the main problems of their practical application. Particular attention is paid to the impact of digital transformation on the process of examining electronic evidence, forming and evaluating expert conclusions, and ensuring information security. The need to improve legal regulation and develop the professional digital competencies of experts, taking into account European standards, is substantiated.

Keywords: justice; forensic examination; expert support; digitization; electronic evidence; electronic court; forensic activities.

Сучасний етап розвитку української держави характеризується активним впровадженням цифрових технологій у всі сфери суспільного життя, що зумовлено глобальними тенденціями цифрової трансформації та євроінтеграційними процесами. Сфера правосуддя в цьому контексті посідає особливе місце, оскільки ефективність судового захисту прав і свобод людини значною мірою залежить від опера-

тивності, доступності та якості судового розгляду. Одним із ключових елементів забезпечення обґрунтованих і законних судових рішень є судова експертиза, яка дає змогу застосовувати спеціальні знання для встановлення фактичних обставин справи [1].

Експертне забезпечення правосуддя традиційно розглядається як система правових, організаційних і методичних заходів,

спрямованих на залучення експертів та користування результатами їх діяльності в судовому процесі [2]. У сучасних умовах така система зазнає суттєвих змін під впливом цифровізації, що проявляється в поширенні електронного документообігу, застосуванні електронних доказів, інформаційно-телекомунікаційних систем та спеціалізованого програмного забезпечення. Ці процеси зумовлюють необхідність переосмислення традиційних підходів до організації судово-експертної діяльності.

Особливої актуальності проблема цифровізації експертного забезпечення правосуддя набула у зв'язку із запровадженням в Україні воєнного стану. В умовах обмеженого доступу до приміщень судів, переміщення учасників процесу та підвищених ризиків для безпеки, цифрові технології стали важливим інструментом забезпечення безперервності здійснення правосуддя [3]. Це стосується й судово-експертної діяльності, яка потребує швидкого та безпечного обміну інформацією між судами й експертними установами.

Нормативно-правовою основою експертного забезпечення правосуддя в Україні є Закон України «Про судову експертизу», Закон України «Про судоустрій і статус судів», процесуальні кодекси, а також численні підзаконні нормативно-правові акти [2; 4]. Водночас аналіз чинного законодавства свідчить, що воно переважно орієнтоване на традиційні, «паперові» форми здійснення експертної діяльності. Питання цифрового формату висновку експерта, електронного обміну матеріалами експертизи, а також правового статусу електронних доказів залишаються недостатньо врегульованими або регулюються фрагментарно [5].

На практиці це призводить до виникнення низки проблем, пов'язаних із неоднозначним тлумаченням процесуальних норм, різним підходом судів до оцінювання електронних експертних висновків та відсутністю єдиних стандартів цифрової взаємодії між судами та експертними установами. Окрім того, цифровізація експертного забезпечення правосуддя тісно пов'язана з питаннями інформаційної безпеки, зокрема захисту персональних даних, забезпечення цілісності та

автентичності електронних доказів, а також запобігання несанкціонованому втручанню в інформаційні системи [6].

Не менш важливими є кадрові та методичні аспекти цифрової трансформації судово-експертної діяльності. Сучасний експерт повинен мати не лише спеціальні знання у відповідній галузі, а й належний рівень цифрових компетентностей, що діють змогу ефективно працювати з електронною інформацією, спеціалізованим програмним забезпеченням та інформаційними системами [7]. Водночас є потреба в розробленні та впровадженні уніфікованих методик дослідження електронних доказів, які відповідали б сучасним науковим стандартам і забезпечували належну якість експертних висновків.

Перспективи цифровізації експертного забезпечення правосуддя пов'язані з реалізацією комплексного підходу, що охоплює вдосконалення законодавства, розвиток технічної інфраструктури та підготовку кваліфікованих кадрів. До пріоритетних напрямів належать упровадження повноцінного електронного документообігу між судами та експертними установами, створення електронних реєстрів експертних висновків, а також застосування сучасних інформаційних технологій для дослідження електронних доказів [5].

Важливим чинником розвитку експертного забезпечення правосуддя є імплементація європейських стандартів судово-експертної діяльності, які передбачають високий рівень професійної підготовки експертів, прозорість процедур та належну якість експертних досліджень. Гармонізація національного законодавства з відповідними рекомендаціями Ради Європи сприятиме підвищенню довіри до результатів експертизи та зміцненню авторитету судової влади [7].

Отже, цифровізація експертного забезпечення правосуддя є об'єктивною необхідністю в умовах розвитку інформаційного суспільства та трансформації судової системи України. Її успішна реалізація сприятиме підвищенню ефективності, оперативності та якості судового розгляду, водночас потребує комплексних змін у правовому регулюванні, організації судово-експертної діяльності та підготовці експертних кадрів.

Перелік джерел посилання

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення: 15.01.2026).
2. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 15.01.2026).
3. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 15.01.2026).
4. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення: 15.01.2026).
5. Концепція розвитку електронного судочинства в Україні: схвал. ріш. Вищої ради правосуддя.
6. Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи щодо використання інформаційних технологій у правосудді. Страсбург, 2016.
7. Кузьменко О. В. Судово-експертна діяльність в умовах цифровізації правосуддя. *Юридична наука*. 2020. № 3. С. 45—52.